

Навіщо охороняти степових равликів?

Хто такі наземні молюски?

Наземні молюски (равлики та слимаки) – різноманітна екологічна група тварин, що включає близько 35 тисяч сучасних видів, здебільшого дрібних равликів. Ці тварини мешкають переважно у листяній підстилці лісів, дернині степів і лук, у відмерлій деревині та серед скель. Кілька десятків їх видів є широко поширеними тваринами, в числі яких є і шкідники, але абсолютна більшість видів наземних молюсків має обмежене поширення і мешкає лише у природних малопорушених екосистемах. Наземні молюски – одна з найбільш вразливих груп живих істот. Більше третини сучасних вимирань видів, 422 випадки, належать саме до цієї групи. Не менше 1,5% сучасних видів наземних молюсків повністю вимерли протягом останніх 150 років.

Равлик роду *степівка* (*Helicopsis*), Єланецький степ, фото Ю. Щербакова

Крухімка стенова (*Pupilla sterrii*), стеновий релікт

Навіщо охороняти?

Прийняття за необхідне охорони зникаючих видів, зокрема дрібних безхребетних, є міжнародним стандартом, який відповідає етичним і практичним нормам сучасного суспільства (принаймні у розвинених країнах).

Степові равлики є важливим компонентом екосистем, переробляючи значну частину відмерлої органіки та перерозподіляючи деякі речовини в екосистемах.

Окреме зникнення одного виду равликів, імовірно за все, ніяк не вплине на практичну сторону життя людини. Але зникнення равликів ніколи не відбуваються безвідносно до оточення, вони є складовою зникнення та погіршення середовища існування, від стану якого напряму залежить і людина.

Охорона равликів, на відміну від охорони великих тварин, є не стільки охороною їх самих, скільки складовою охорони найбільш цінних екосистем, що робить останню більш комплексною і ефективною. Саме тому мають створюватися червоні списки, на основі яких мають обиратися екосистеми для створення заповідних об'єктів.

Отже, якщо охороняти равликів і керуватися, серед іншого, присутністю їх вразливих видів при виборі територій для охорони, це може сприяти і найбільш ефективній охороні біорізноманіття в цілому, а не лише їх самих.

Як охороняти равликів?

Треба усвідомлювати, що охорона равликів полягає не в охороні їх самих, а в охороні їх оселищ, обмежені там певних напрямків активності людини, тобто у створенні заповідних об'єктів і в дотриманні там необхідного режиму. На заповідних територіях має бути заборонене повне знищення екосистем, як то забудова, розорювання степів, їх заміщення полями чи садово-парковими ландшафтами. Але має бути забороненим і погіршення умов існування іншими шляхами, залежно від потреб кожного виду. Для степових равликів України можна виділити такі важливі фактори, що знищують умови їх існування, переважно не знищуючи при цьому повністю екосистеми, в яких вони живуть: лісорозведення; трансформація через надмірні випас худоби і сінокосіння, штучні пожежі; забруднення; добування виходів порід; «джипінг» на заповідних територіях.

Охорона наземних молюсків має полягати перш за все у обмеженні в їх охоронюваних оселищах перерахованих вище факторів

Бескидниця суніткова (*Granaria frumentum*), стеновий релікт, занесений до Червоної книги України

Пелюшниця струнка (*Ramusculus subulatus*), зникаючий стеновий ендемік Криму

Равлик роду *степівка* (*Helicopsis*), Крим

Більше інформації можна знайти у однойменній брошурі та в книжці "Охрана наземных моллюсков Украины" (є в мережі). Автор тексту і фото Ігор Балашов, Інститут зоології НАН України, email: igor_balashov@ukr.net